Kotimaisen perunan tuotannon jatkuvuuden turvaaminen

Peruna-alan yhteistyöryhmä
vierailu Maa- ja metsätaousvaliokunnassa 27.4.2022

Kotimaisen perunan tuotannon jatkuvuuden turvaaminen

TÄSSÄ ESITYKSESSÄ NÄMÄ AIHEET

Peruna sopii Suomeen

- Perunan ravintoarvot ja hiilijalanjäljen ja ravintoainetiheyden vertailu
- Perunan tuotanto ja käyttö Suomessa

Suomalainen peruna vaakalaudalla

- Entä jos perunanviljely loppuu Suomessa?
- Perunasta riippuvainen teollisuus

Työkalut tilanteen korjaamiseen

- Viljelijän neuvotteluaseman parantaminen
- Kauppasopimusten klausuulit
- Kilpailulainsäädäntö
- Kauppatavat
- Tuet

Lopuksi

Peruna sopii Suomen olosuhteisiin

- **Peruna on tuottoisa:** Yksi taimi saattaa tuottaa jopa 30 perunaa. Peruna pystyy ruokkimaan pieneltä alalta monta ihmistä.
- **Hiilihydraatin lähteenä** kotimainen peruna sopii Suomen olosuhteisiin erinomaisesti.
- **Huoltovarmuuden** kannalta peruna on ruokamme tärkeä perusraaka-aine
- **Peruna on tuoretuote**, jota kannattaa tuottaa lähellä.

Peruna on ravinteikas hiilihydraatin lähde

Hiilihydraattia /100 g

- Peruna, keitetty: 13,2 g
- Riisi, keitetty 20,6 g
- Makaroni, keitetty: 19,9 g

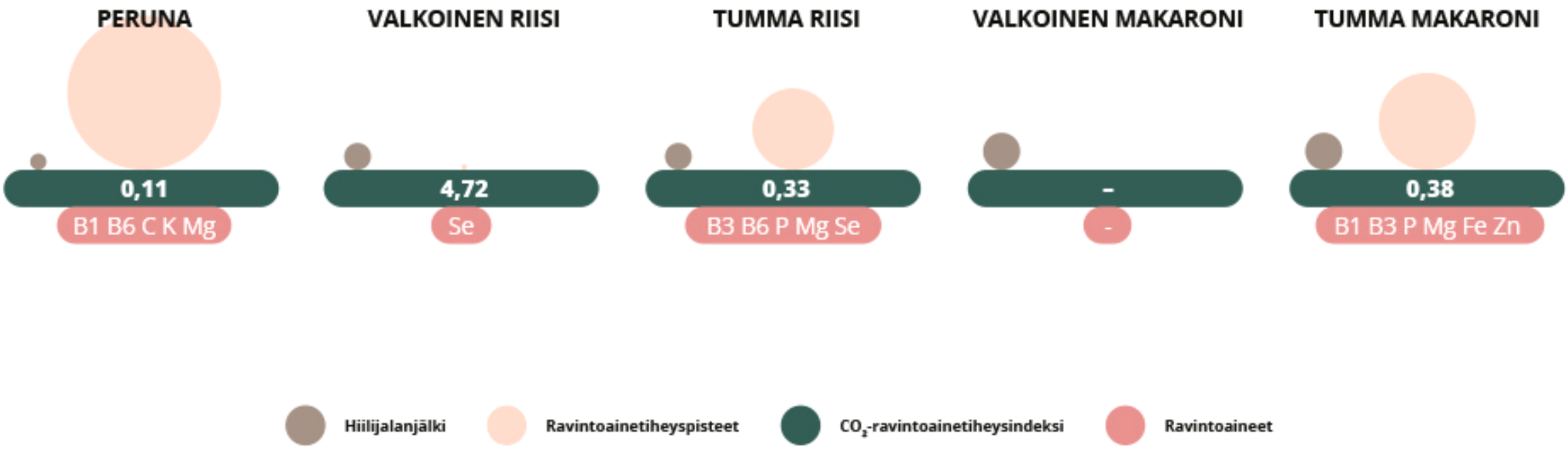
Lähde: Fineli

100 g perunaa sisältää lisäksi

- 1,9 g proteiinia
- 0,1 g rasvaa
- 0,8 mg natriumia
- 425 mg kaliumia
- 20 mg magnesiumia
- 5 mg kalsiumia
- 40 mg fosforia
- 8,5 mg C-vitamiinia
- 1,0 g kuitua
- lisäksi sinkkiä, jodia, seleeniä, kuparia, foolihappoa, niasiinia, A-, B1-, B6-, E- ja K-vitamiineja

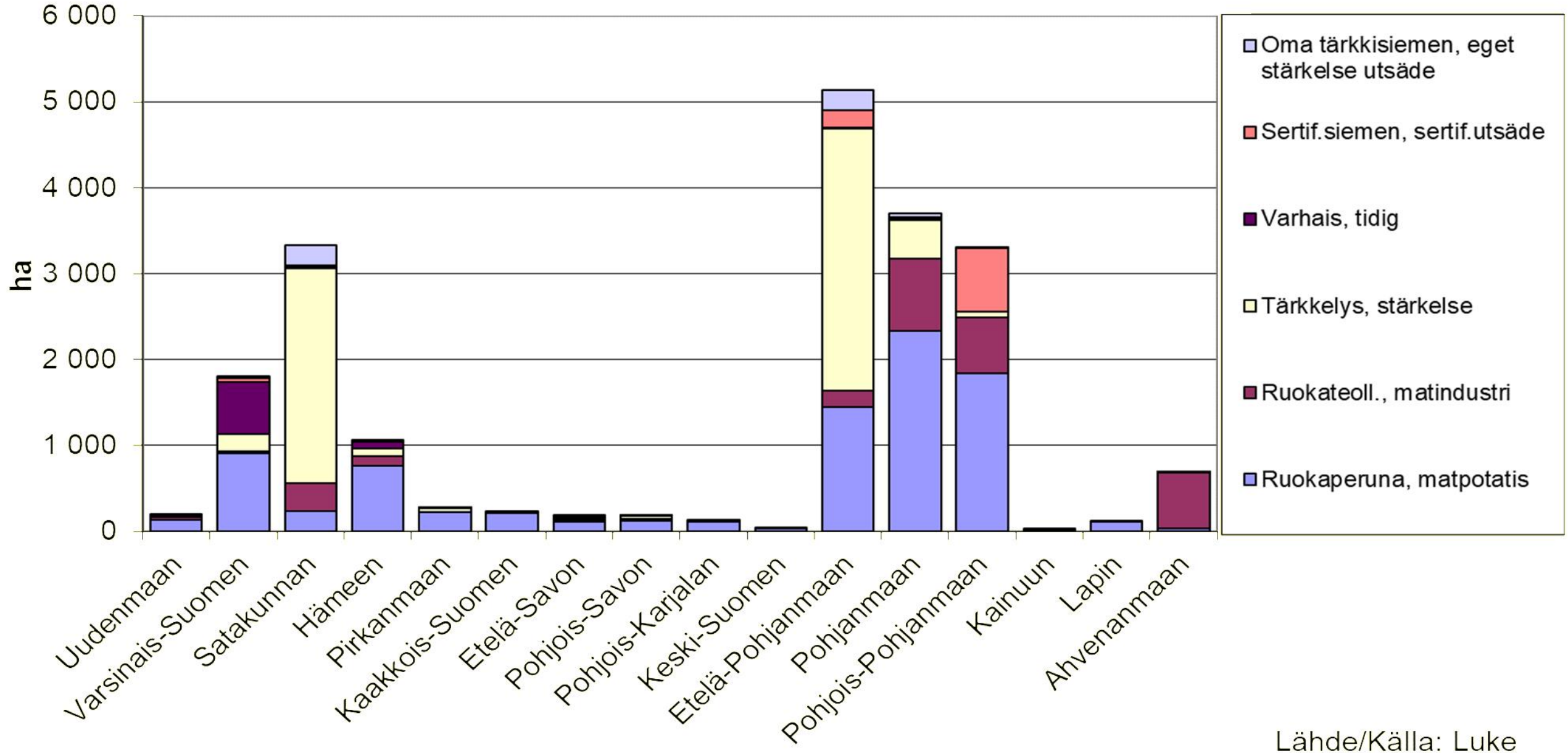
Hiilihydraatin lähteet

Hiilijalanjäljen ja ravintoainetiheyden vertailu

Lähde: Ruuan ilmastovaikutukset suhteessa ravitsemukseen -selvitys. Envitecpolis, 11/2020.

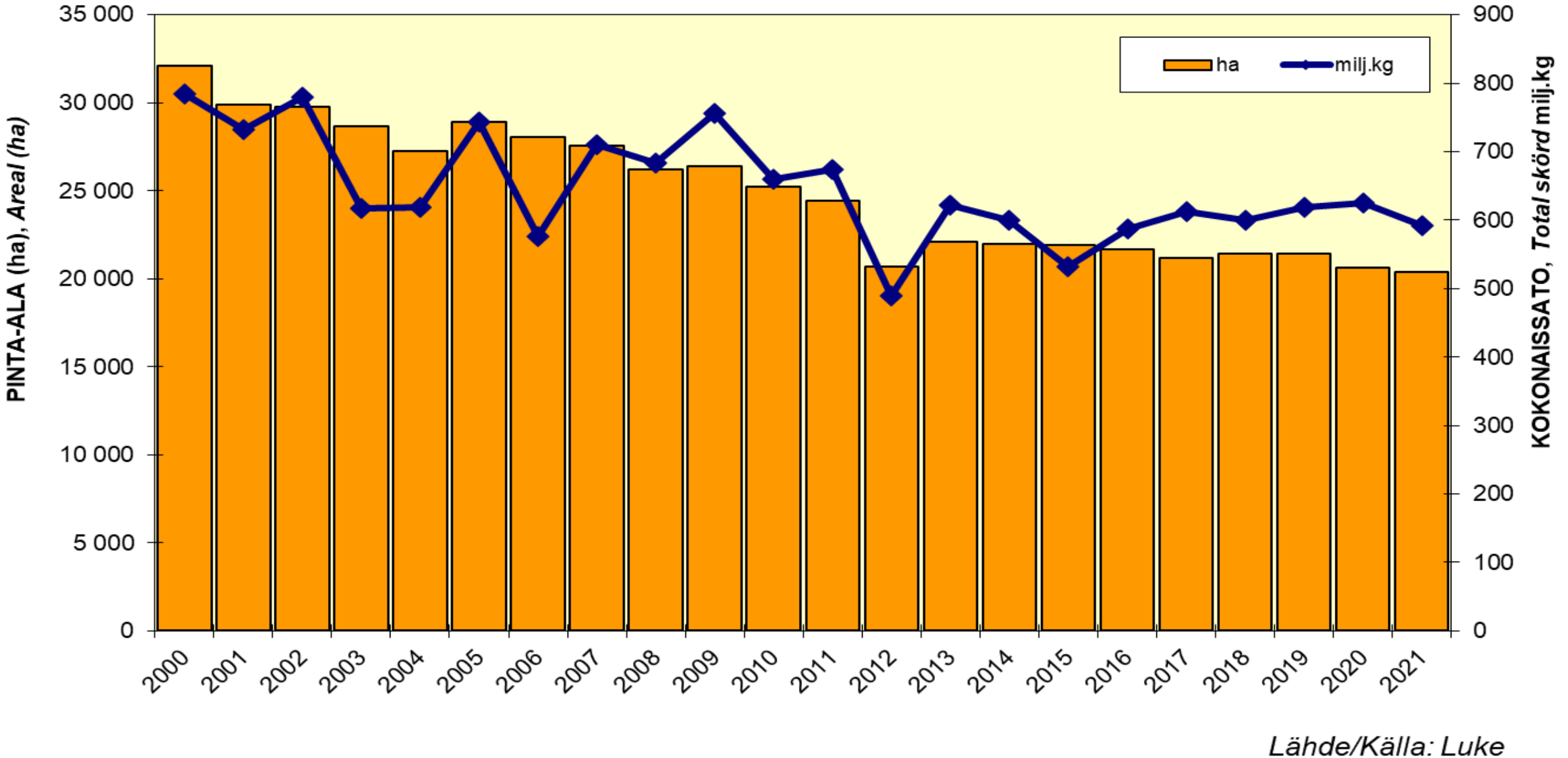
Perunantuotantoalat ELY-keskuksittain 2021
Potatisarealer i olika ELY-centralen 2021

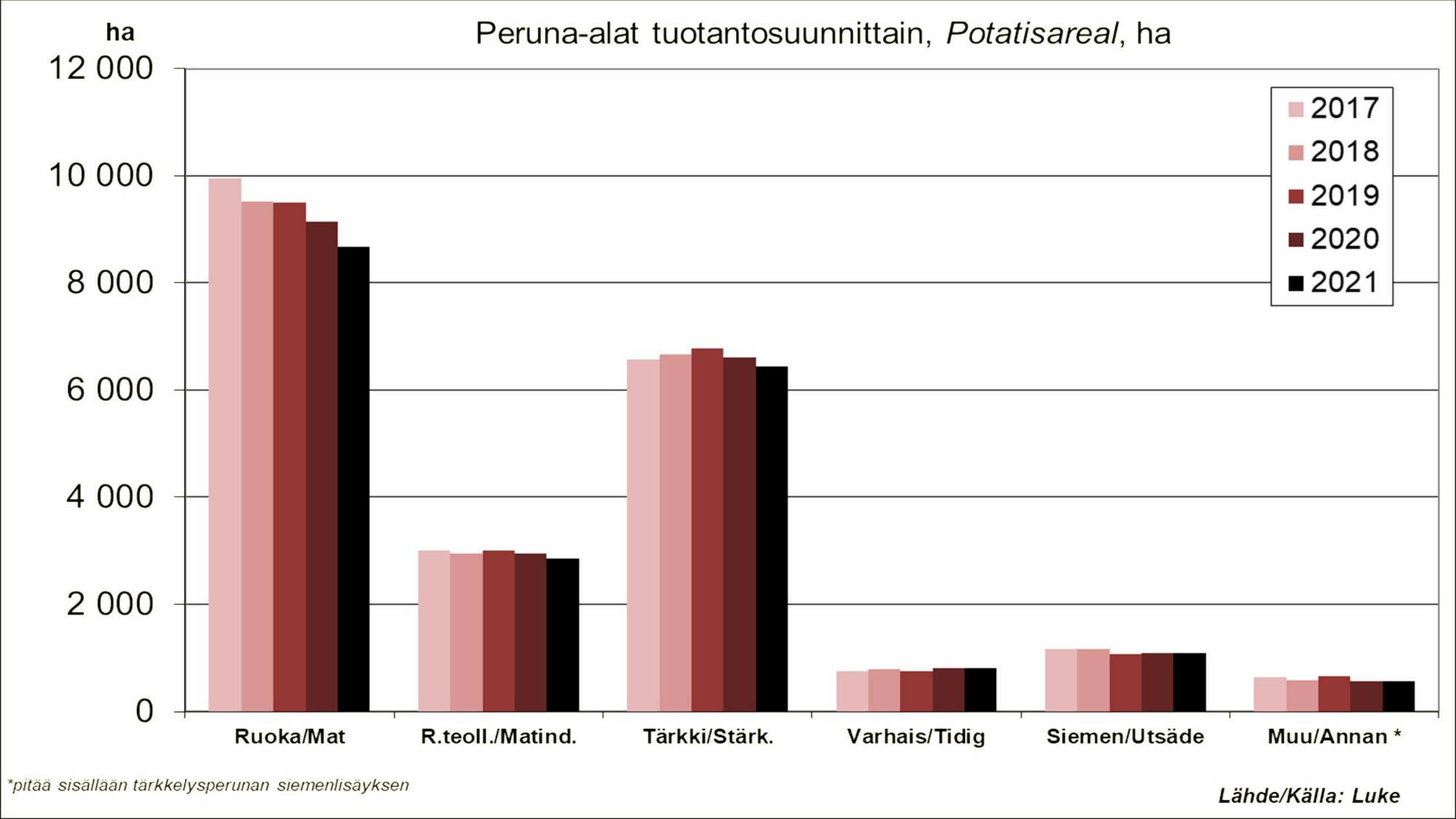
Lähde/Källa: Luke

Perunan pinta-ala ja kokonaissato vuosina 2000-2021

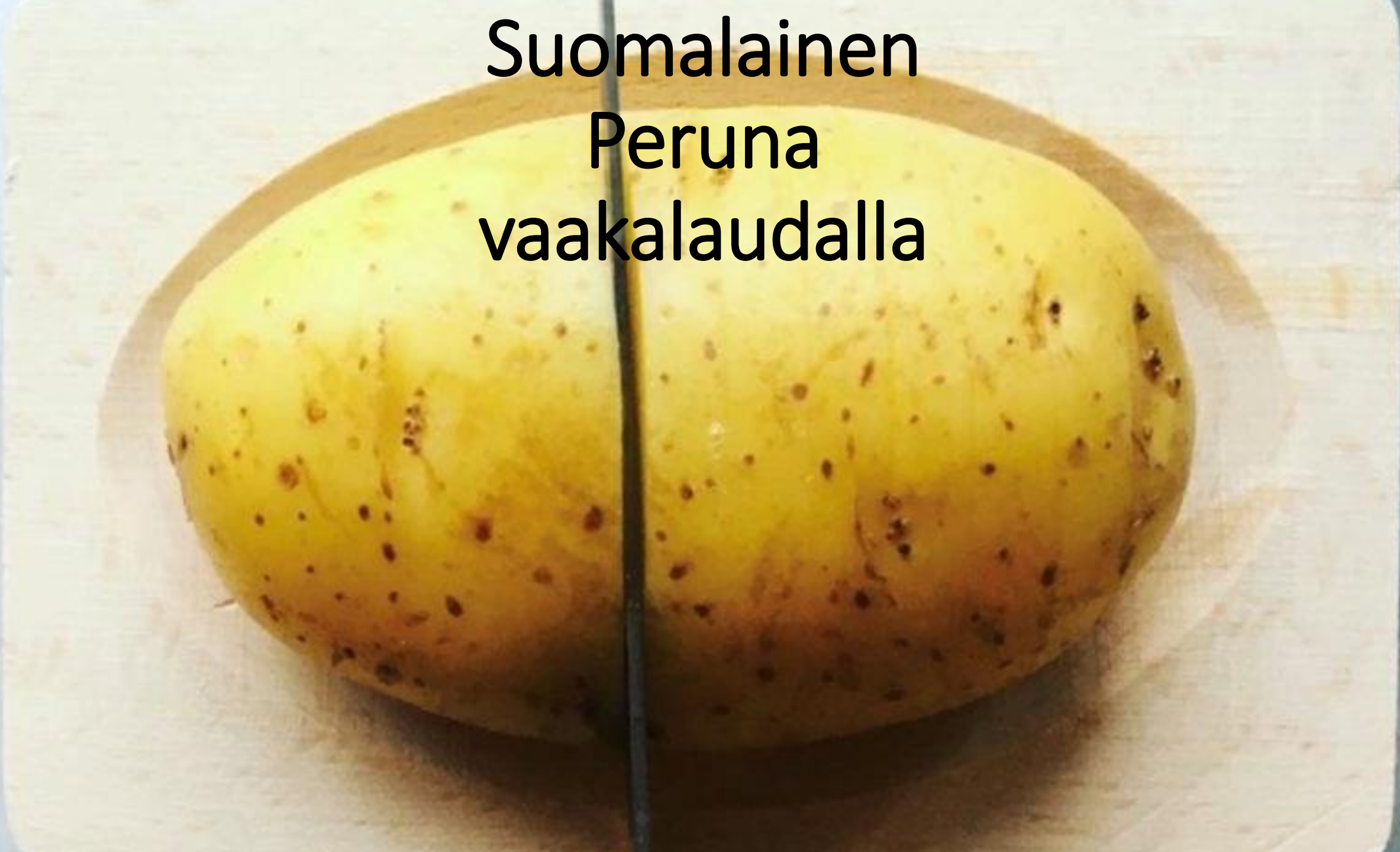
Areal och total skörd på potatis 2000-2021

Lähde/Källa: Luke

ha
Peruna-alat tuotantosuunnittain, *Potatisareal*, ha
12 000
10 000
8 000
6 000
4 000
2 000
0
2017
2018
2019
2020
2021
Ruoka/Mat
R.teoll./Matind.
Tärkki/Stärk.
Varhais/Tidig
Siemen/Utsäde
Muu/Annan *
*pitää sisällään tärkkelysperunan siemenlisäyksen
Lähde/Källa: Luke

Suomalainen Peruna vaakalaudalla

Entä jos perunanviljely loppuu Suomessa?

Aliarvostetun perunan tuottajahinnat polkevat paikallaan. Vaikka tuotantopanosten kustannukset ovat nousseet, markkinat reagoivat perunanviljelijän kannalta hitaasti. Tuet ovat vain hetken turva: Tarvitaan pitkäaikaisempia ratkaisuja. Rahat täytyy saada markkinoilta.

Viljelijän asema markkinoilla on heikko. Kilpailulainsäädäntö suosii markkinoiden isoja osapuolia, ja jättää pienille tekijöille vain vähän keinoja pärjätä taloudellisesti. Tämän vuoksi ala on ollut vaikeuksissa jo ennen kustannusnousuja, ja viljelijöiden määrä ja pinta-alat vähenevät.

Viljelijät tarvitsevat valtiovallalta rohkaisua, että ratkaisua etsitään. Positiivinen signaali helpottaisi viljelijöiden motivaatiota jaksaa yrittää, vaikka tällä hetkellä tunnelmat ovat hyvin matalalla.

Perunasta riippuvainen teollisuus

- Perunan huoltovarmuuskysymys on myös teollisuuden ongelma, ja vaakalaudalla ovat isot tuotannonalat ja työpaikat. Teollisuus tarvitsee lähellä tuotettua kotimaista perunaa raaka-aineeksi.
  - Tärkkelysteollisuus
  - Elintarviketeollisuus
  - Tärkkelystä raaka-aineena käyttävä kartonki ja paperiteollisuus.
- Myös teollisuudessa kustannusten nousua vaikea hinnallisesti kompensoida. Tilanne oli vaikea jo ennen Ukrainan kriisiä, ja erityisesti nyt kun kustannukset nousevat laaja-alaisesti.
- Tärkkelys on tärkeä sekä elintarvikkeena että teollisuuden raaka-aineena, jonka saatavuus vaarantuu, jos sitä ei pystytä tuottamaan kotimaassa.

Työkalut tilanteen parantamiseksi

Heikomman osapuolen neuvotteluaseman parantaminen

Kilpailulainsäädäntö

Kauppasopimusten klausuulit

Hyvät ja huonot kauppatavat

Tuet

Heikomman osapuolen neuvotteluaseman parantaminen lainsäädännön avulla

- Tuottajat ovat isojen kauppakeskittymien kanssa neuvottelupöydässä heikommassa asemassa.
- Viljelijät tuottavat perunansa laatukriteerien ja sääntöjen mukaisesti ja noudattavat ostajan toiveita. Esimerkiksi kemikaalien käytön rajoituksia voi tulla ostajan taholta, jolloin voidaan joutua investoimaan kalliisiin vaihtoehtoratkaisuihin, mitä ostaja ei kuitenkaan hinnassa kompensoi.
- Viljelijät joutuvat helposti joustamaan kaupankäyntitilanteessa, jotta eivät menettäisi kauppaa.

Kilpailulaki suosii suuria

- Kilpailulaki suojaa monopoliostajaa – pienet myyjät joutuvat kilpailulain ikeen alle.
  - Kartellisyytökset ja sakot iskevät pieniin tekijöihin, mutta isot pystyvät säätämään hintansa miten haluavat.
- Kilpailulakiin tarvitaan tasapuolistava pykälä, jotta isot tekijät eivät olisi liian vahvassa asemassa pieniin tuottajiin nähden.
  - Tuottajapuolen neuvotteluaseman parantaminen.

Kauppa- ja tuotantosopimukset

- **Sopimuksista puuttuu klausuuli, joka sitoisi hinnat kustannuskehitykseen.**
  - **Tuottajahintaindeksi laahaa aina jäljessä.** Kustannusnousun osoittaminen on hidasta. Hintajaksojen maksimipituudet antaisivat mahdollisuuden reagoida.
  - **Kannattamaton tuotanto** ei oikeuta purkamaan tuotantosopimusta.
  - **Sopimusjuridiikassa ei ole maksimiaikaa**, mille ajalle voisi sopimukset tehdä. 4 kuukauden sykli olisi sopiva peruna-alalle. Onko mahdollista lainsäädännöllä turvata tuottajan asema sopimuksissa.
  - **Sopimus voisi kattaa tuotettavan määrän,** mutta hinta olisi voimassa tietyn ajan.

Hyvät ja huonot kauppatavat

- **Hyvän kauppatavan vastaisiin käytäntöihin** tulisi kirjata myös se, jos maataloustuotteen laatua tarkastellaan viiveellä 5 – 8 päivää toimituksen jälkeen, jolloin viljelijällä ei ole mahdollisuutta valvoa tuotteen säilytysolosuhteita ennen laadun arviointia. Tuottajalla on riski saada tuotteestaan huonompi hinta.

§ *Kustannusten siirto ja yritystoimintaan liittyvän riskin siirto sopimussuhteen heikommalle osapuolelle muodostavat yhteisen nimittäjän useimmille hyvän kauppatavan vastaisille käytännöille.*

Tuet

- Ensisijainen tavoite on saada markkinaehtoisuus toimimaan.
- Nyt on kriisitilanne, ja toivotaan että löytyy ratkaisu. Tuet ovat vain hetken helpotus, mutta niitäkin on tarvittu. Toivotaan että emme jää tukien varaan vaan saadaan ratkaisu niin pitkään vallalla olleeseen pattitilanteeseen.

Lopuksi:
Positiivista kohti

Kaikki positiiviset signaalit olisivat tervetulleita. Lainsäädännölliset ratkaisut helpottaisivat viljelijöiden motivaatiota myös jatkossa.